

คำนำ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องตื่นตัวกับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคน และพัฒนาประเทศให้ก้าวทันและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความต้องการที่แปรเปลี่ยนไปในศตวรรษที่ 21

ฮ่องกง หรือเรียกเป็นภาษาราชการว่า เขตบริหารพิเศษฮ่องกงก็กำลังเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ฯพณฯ ดัง ซี้ ฮวา เลขาธิการบริหารของคณะเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ซึ่งเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาในการพัฒนาการศึกษาของฮ่องกงสำหรับศตวรรษหน้า โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาระยะยาวและแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอันแน่วแน่ที่จะปฏิรูปการศึกษาและระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมพร้อมในการเผชิญความท้าทายและการแข่งขันในศตวรรษใหม่

คณะกรรมการการศึกษาของฮ่องกงได้สนองนโยบายดังกล่าว โดยได้จัดทำกรอบการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสาธารณชนเป็นสำคัญ โดยได้จัดให้มีการเสวนา/สัมมนาในประเด็นปัญหาหลักทางการศึกษาอย่างเปิดกว้างและเน้นให้มีการประชาพิจารณ์ในทุกขั้นตอน เริ่มจากการร่วมกันทบทวนและกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ของฮ่องกง เพื่อเป็นแนวทางไปสู่การจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่า แนวคิด
วิธีการ และสาระสำคัญในกรอบการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกง
จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย จึงได้
สรุปและเรียบเรียงรายงานฉบับนี้ขึ้น พร้อมทั้งได้วิเคราะห์สรุปเกี่ยวกับการ
ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในฮ่องกงเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
ทั้งปวงได้ศึกษาและใช้ประโยชน์ต่อไป

ร.ต.ท. รุ่ง แก้วแดง

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1 กรอบการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกง	
1. บทนำ	1
1.1 สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา	2
1.2 การริเริ่มเพื่อการปฏิรูปการศึกษา	3
1.3 กระบวนการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา	4
2. หลักการในการปฏิรูปการศึกษา	6
2.1 มุ่งเน้นที่นักเรียน	6
2.2 ไม่มีผู้พลาดโอกาส	6
2.3 คุณภาพ	7
2.4 การเรียนรู้ชีวิตในวงกว้าง	7
2.5 การระดมกำลังทั้งสังคม	7
3. กรอบการปฏิรูปการศึกษา	8
3.1 การศึกษาปฐมวัย	8
3.2 การศึกษาสากลขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน 9 ปี	8
3.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	9
3.4 การศึกษาระดับอุดมศึกษา	10
3.5 การศึกษาต่อเนื่อง	11

4. วาระการปฏิรูป	11
4.1 โครงสร้างเชิงวิชาการในการเรียนรู้ตลอดชีวิต	11
4.2 เพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้แก่การศึกษาปฐมวัยโดย ความร่วมมือกับผู้ปกครอง	14
4.3 เพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต	14
4.4 เพื่อปฏิรูประบบการวัดผล การสอบรวมในระดับชาติ การจัดสรรสถานที่เรียน	15
4.5 การปฏิรูปอุดมศึกษา	16
4.6 การจัดตั้งระบบการศึกษาต่อเนื่องที่ครอบคลุม	17
4.7 บทบาทใหม่ของครูและนักเรียน	18
5. ประเด็นที่เสนอเพื่อพิจารณาให้ความเห็น	18
ตอนที่ 2 การปฏิรูปการศึกษาในฮ่องกง	
1. ข้อมูลทั่วไป	20
2. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา	25
2.1 การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในช่วงแรก	25
2.2 การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21	28

3. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา	32
3.1 นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้นำ	33
3.2 การวางแผนการปฏิรูปการศึกษา	35
3.3 การมีส่วนร่วมของสังคม	37
3.4 การตั้งกองทุนเพื่อคุณภาพการศึกษา	37
หนังสืออ้างอิง	42

ตอนที่ 1

กรอบการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกง

1. บทนำ

คณะกรรมการการศึกษา (Education Commission) ของฮ่องกง กำลังดำเนินงานจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา โดยได้จัดให้มีการปรึกษาหารือขึ้นเพื่อให้สาธารณชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งปวง ได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะ และข้อวิจารณ์เพื่อการจัดทำกรอบการดำเนินงานดังกล่าว

จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากสาธารณชน คณะกรรมการการศึกษา มีความเห็นว่าสิ่งสำคัญที่สุดของการศึกษา คือ การทำให้นักเรียนมีความสุขและสนุกที่จะเรียนรู้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และสร้างสำนึกความรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียนทุกคน จากข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ คณะกรรมการการศึกษาได้ทบทวนระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ และได้แนวคิดในการจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ สร้างความเชื่อมั่นว่าการเรียนรู้เป็นการสร้างโอกาส โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังจะมาถึง ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในชีวิตประจำวันและเศรษฐกิจของมนุษย์ โดยที่ความรู้เกิดขึ้นตลอดเวลา ความรู้ใหม่ ๆ ก้าวเข้ามาสู่ชีวิตมนุษย์ และความรู้เก่ากำลังจะหมดสมัยไปทุกขณะ การเรียนรู้จึงไม่สามารถจำกัดตัวเองอยู่เฉพาะในวิชาเรียนหรือห้องเรียน การเรียนรู้จะไม่จำกัดเฉพาะบุคคลในวัยเรียน แต่จะต้องเริ่มเกิดกับทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ตาม

1.1 สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

ฮ่องกงกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากสังคมอุตสาหกรรมไปสู่สังคมข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจของประเทศกำลังเปลี่ยนแปลงจากการผลิต (manufacturing) ไปสู่งานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น

โดยที่ระบบการศึกษาดูเหมือนจะหยุดนิ่งในยุคของอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นระบบที่ให้โอกาสกับกลุ่มเล็ก ๆ ที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว แต่ในขณะที่เดียวกันก็ละเลยคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งเท่ากับมีคนเป็นจำนวนมากที่พลาดโอกาส นอกจากนี้ ยังมีข้อวิจารณ์ว่าหลักสูตรอนุบาลดูจะหนักเกินกว่าอายุของเด็กที่จะรับได้ เด็ก ๆ ต้องแบกภาระการบ้านที่มากเกินไป และโครงสร้างของการศึกษาขั้นพื้นฐานดูเหมือนจะเต็มไปด้วยสิ่งกีดขวางอันหมายถึงความสูญเปล่าในท้ายที่สุด ทั้งนี้มีใช้แต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น แม้แต่ในมหาวิทยาลัย นักศึกษามักไม่มีประสบการณ์อื่นนอกเหนือจากสาขาที่ตนศึกษาอยู่แล้ว และเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว นักศึกษาเหล่านี้ก็จะยุติการศึกษาไว้แต่เพียงเท่านั้น เนื่องจากรู้สึกเหนื่อยหน่ายต่อการเรียนเป็นอย่างมาก จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ฮ่องกงจึงได้มีความพยายามที่จะแก้ไขเพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ขึ้น

ดังนั้น สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงสามารถสรุปได้ 3 ประการคือ

- 1) การก้าวเข้าสู่สังคมแห่งข้อมูลข่าวสารในศตวรรษที่ 21
- 2) หลักสูตรการศึกษาที่ไม่เหมาะสม
- 3) ระบบการคัดเลือกที่มีปัญหา

ในเบื้องต้น การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วน โดยหวังว่าการปฏิรูปการศึกษาจะนำโอกาสใหม่ๆ ในการเรียนรู้มาสู่ประชาชนทุกคน รวมทั้งการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตด้วย ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จึงควรถือเป็นแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงต่อไป

1.2 การริเริ่มเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

เลขาธิการบริหาร (Chief Executive) ของคณะเขตบริหารพิเศษฮ่องกง มีนโยบายที่จะให้คณะกรรมการการศึกษา (Education Commission - EC) ดำเนินการทบทวนการศึกษาของฮ่องกงอย่างครอบคลุมทั้งระบบ และจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมฮ่องกงให้พร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 ที่กำลังจะมาถึง

นายแอนโทนี่ เหลียง ประธานกรรมการการศึกษา จึงได้สนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และเตรียมการจัดทำข้อเสนอกรอบการดำเนินงานเพื่อปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงขึ้น โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบการดำเนินงานดังกล่าว ดังนั้น จึงได้จัดให้มีการประชาพิจารณ์ขึ้นในหัวข้อ “การทบทวนระบบการศึกษา : กรอบการดำเนินงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา” โดยได้เชิญชวนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งปวง นับตั้งแต่รัฐบาล นักการศึกษา และทุกหน่วยในชุมชน รวมทั้งผู้เรียน เข้าร่วมในการปรึกษาหารือซึ่งถือเป็นการจัดทำประชาพิจารณ์กับสาธารณชนครั้งใหญ่ และเป็นการสร้างแนวร่วมในการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญยิ่ง

การประชุมพิจารณานี้ เริ่มตั้งแต่เดือนกันยายนจนถึงเดือนพฤศจิกายน 2542 โดยแบ่งหัวข้อที่น่าสนใจไว้ 7 หัวข้อ ตามลำดับช่วงเวลาดังต่อไปนี้

- 1) กรอบการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา
- 2) การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง
- 3) การศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 4) การปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนรู้ชีวิตในวงกว้าง (Life - Wide Learning)
- 5) การสอบรวมในระดับชาติ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และระบบการสอบเข้าในระดับประถมและมัธยมศึกษา
- 6) วัฒนธรรมใหม่เพื่อการศึกษาปฐมวัย : หลักสูตร โครงสร้างทางวิชาการและวิชาชีพครู
- 7) บทบาทครูและการพัฒนาวิชาชีพครู

1.3 กระบวนการดำเนินการปฏิรูปการศึกษา

การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาเริ่มต้นด้วย การทบทวนระบบการศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นงานที่มีขอบเขตกว้างและมีประเด็นต่าง ๆ มากมายที่จะต้องพิจารณา คณะกรรมการการศึกษาจึงได้แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- ขั้นที่ 2 จัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษา
- ขั้นที่ 3 ร่างข้อเสนอโครงการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ขั้นตอนแรกเป็นการพิจารณาจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ของฮ่องกง ซึ่งการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ใช้เวลา 3 เดือนระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2542 ขณะนี้การดำเนินงานได้เสร็จสิ้นลงแล้ว โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสาธารณชนที่ได้เห็นพ้องต้องกันในการเสนอจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับฮ่องกงว่า “ - เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ตามความสามารถของตน ” ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการการศึกษา ได้รับข้อคิดเห็นจากสาธารณชนจำนวน 14,000 คน ซึ่งสะท้อนให้เห็นความปรารถนาอันแรงกล้าของประชาชนต่อการปฏิรูปการศึกษา

ขั้นที่ 2 จัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษา

เป็นการทบทวนว่าจะต้องปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างการศึกษาหลักสูตร และการวัดผลทุกระดับการศึกษาที่เป็นอยู่อย่างไร จึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายการศึกษาดังกล่าวได้ ทั้งนี้ จะต้องพิจารณาตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประชาพิจารณ์ในขั้นแรกเป็นหลัก สำหรับนโยบายหลักในการจัดทำข้อเสนอกรอบการปฏิรูปการศึกษา คือ “ การเรียนรู้เพื่อชีวิต ” (Learning for Life) ซึ่งจะต้องจัดการศึกษาเพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งต้องเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทุกคน คณะกรรมการการศึกษาจะจัดการเสวนาในระดับกว้าง (large - scale forum) และการสัมมนาในหัวข้อเฉพาะต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องตามหัวข้อที่ได้เสนอไว้ข้างต้น

ขั้นที่ 3 ร่างข้อเสนอโครงการปฏิรูปการศึกษา

ในทันทีที่เสร็จสิ้นการดำเนินงานในขั้นที่ 2 คณะกรรมการการศึกษาจะเริ่มดำเนินการในขั้นที่ 3 เพื่อร่างข้อเสนอโครงการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างการศึกษา หลักสูตร และกลไกการวัดผล รวมทั้งเสนอลำดับความสำคัญ โดยอาศัยข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการปรึกษาหารือเป็นเกณฑ์พิจารณา

เมื่อได้ดำเนินการทบทวนการศึกษาทั้งหมดตามขั้นตอนต่าง ๆ เสร็จแล้ว คณะกรรมการการศึกษาจะนำข้อเสนอโครงการปฏิรูปการศึกษาเสนอต่อเลขาธิการบริหาร ซึ่งคาดว่าจะแล้วเสร็จประมาณกลางปี พ.ศ. 2543

2. หลักการในการปฏิรูปการศึกษา

ในการจัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาได้พิจารณาหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ

2.1 มุ่งเน้นที่นักเรียน

การเรียนรู้จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียน ดังนั้น การปฏิรูปจะต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนมีโอกาสและมีความยืดหยุ่นในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 ไม่มีผู้พลาดโอกาส

ไม่ควรจะมีการคัดเลือกที่ปิดกั้นโอกาสในการศึกษาต่อ ไม่ว่าในชั้นการศึกษาใด ๆ ทุกคนควรจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้ ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด

เวลาใด และควรได้รับการยอมรับจากสังคมตามความรู้ความสามารถของตนเมื่อสำเร็จการศึกษา

2.3 คุณภาพ

วัตถุประสงค์เบื้องต้นของการปฏิรูป คือ สามารถทำให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสที่เหมาะสมในการเรียนรู้ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ค้นพบศักยภาพตนเอง ทุกคนควรจะพัฒนาตนเองให้บรรลุมาตรฐานขั้นต้นของการเรียนรู้ และสามารถผลักดันตนเองไปสู่ความเป็นเลิศได้

2.4 การเรียนรู้ชีวิตในวงกว้าง (Life-wide learning)

การเรียนรู้มีใช้จำกัดอยู่เฉพาะรายวิชาหรือการสอนในห้องเรียน นักเรียนจะต้องมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมและกว้างขวาง โดยอาศัยการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย

2.5 การระดมกำลังทั้งสังคม

การศึกษาตลอดชีวิต เป็นกุญแจสู่ความสำเร็จของบุคคลและของฮ่องกง ดังนั้น รัฐบาล นักการศึกษา และทุกส่วนของชุมชน รวมทั้งตัวผู้เรียนเองควรมีส่วนในการสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา

3. กรอบการปฏิรูปการศึกษา

คณะกรรมการการศึกษา ขอเสนอกรอบการปฏิรูปการศึกษา ดังต่อไปนี้

3.1 การศึกษาปฐมวัย

- เพื่อย้ำเตือนบทบาทของการศึกษาปฐมวัย ในฐานะที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- เพื่อปล่อยให้ให้นักเรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ในการใช้ชีวิตเป็นกลุ่มอย่างมีความสุขและกระตือรือร้น โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยปลูกฝังเจตคติต่อการเรียนรู้ในทางบวก และการมีลักษณะนิสัยในการดำเนินชีวิตที่ดี

3.2 การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน 9 ปี

- เพื่อช่วยปลูกฝังนิสัย ความสามารถ และเจตคติในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน และปูพื้นฐานความรู้พื้นฐานเพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ต่อเนื่องและครอบคลุมทุกด้าน รวมทั้งเป็นการพัฒนาพหุปัญญา (multiple-intelligence) ของนักเรียนแทนที่จะเป็นการเตรียมตัวเพียงเพื่อการสอบเท่านั้น
- เพื่อให้มีกลไกการวัดผลที่ดี และมีวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมใช้เพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้

เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนจะมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานเบื้องต้น และเพื่อพัฒนาให้แกร่งกล้ายิ่งขึ้น

เพื่อจัดการวัดผลของรัฐและระบบที่เป็นอุปสรรคทั้งหมด ออกไปที่ละชั้น เพื่อให้มีการกระจายที่เรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นถนนสายเดียวกันโดยตลอด

3.3 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

นอกจากการพัฒนาความรู้พื้นฐานแล้ว จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ด้านวิชาความรู้ อาชีพ การจัดการที่เป็นระบบ บริการทางสังคม รวมทั้งด้านสุนทรียศาสตร์ และการกีฬาด้วย

เพื่อช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานความรู้เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ในสายวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (natural science) และมนุษยศาสตร์ และยกเลิกการแยกการเรียนที่แบ่งออกเป็นสองสาย

ให้นักเรียนมีทางเลือกที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้เขาเหล่านั้นได้ค้นพบความสามารถและความถนัดของตน และเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้ ไม่ควรมีสถาบันอาชีวศึกษาใดๆ ที่จะกำหนดไว้ก่อนเวลาอันควรว่านักเรียนควรจะได้รับการพัฒนาไปในทิศทางใด

ควรมีการสอบของรัฐเพียงครั้งเดียวหลังการศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อปวงชน และก่อนเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา

3.4 การศึกษาระดับอุดมศึกษา

เปิดโอกาสให้ทุกคนที่ปรารถนาจะเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้เข้าศึกษาในหลักสูตรที่เหมาะสมกับความสามารถของตน เพื่อเป็นก้าวแรกในการกระตุ้นตนเองไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

จัดตั้งสถาบันการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ที่ปรารถนาจะศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในระบบสถาบันการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา และสถาบันการศึกษาต่อเนื่องในระหว่างประจำการ (in-service continuing education institutions) รวมทั้งให้มีระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตการศึกษาและผู้ที่มีความสามารถทุกคนควรมีโอกาสศึกษาต่อในระดับปริญญา

การเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาควรเป็นไปตามความสนใจของนักศึกษา ความต้องการด้านอาชีพ หรือข้อกำหนดในการศึกษาต่อ นักเรียนควรมีอิสระและความยืดหยุ่นในการเลือกหลักสูตร การโยกย้ายเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการหยุดพัก หรือเลือกระยะเวลาที่จะศึกษาตามหลักสูตรได้

หลักสูตรปริญญาตรีควรเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ข้ามสาขา (learning across disciplines) ให้มากที่สุด และควรมีลักษณะเฉพาะสาขาให้น้อยลง นักศึกษามหาวิทยาลัยควรมีความสุขกับชีวิตที่สมบูรณ์เปรียบพร้อมในรั้วมหาวิทยาลัย

การรับเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยควรพิจารณาความสามารถของนักเรียนทุกด้านมิใช่เฉพาะแต่ผลการสอบเท่านั้น

เพื่อพัฒนาหลักสูตรระดับหลังปริญญาสำหรับการศึกษาที่เป็นวิชาชีพ หรือสาขาวิชาเฉพาะในระดับสูงขึ้นไป

3.5 การศึกษาต่อเนื่อง

- เพื่อส่งเสริมระบบการศึกษาต่อเนื่องซึ่งเป็นระบบเปิด เพื่อให้มีโอกาสและช่องทางที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีประสงค์จะศึกษาต่อเนื่อง
- เพื่อจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่คำนึงถึงคุณวุฒิ หรือสถานะทางสังคม
- เพื่อให้มีกลไกการประเมินผล และการรับรองวิทยฐานะที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของการศึกษาต่อเนื่อง
- เพื่อให้มีกลไกการเทียบโอนคุณวุฒิที่ครอบคลุม เพื่อรับรองผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาจากการศึกษาด้วยช่องทางและวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

4. วาระการปฏิรูป

เพื่อนำแนวทางต่าง ๆ ข้างต้นไปสู่การปฏิบัติ คณะกรรมการการศึกษาจึงได้เสนอมวาระการดำเนินการปฏิรูปดังต่อไปนี้

4.1 โครงสร้างเชิงวิชาการในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Academic Structure) (ดูแผนภูมิ)

- จะสามารถรวมระบบการดูแลเด็กเล็ก และระบบอนุบาลซึ่งแยกกันอยู่เข้าด้วยกันได้หรือไม่
- ทำอย่างไรจึงจะสามารถทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน 9 ปี มีความต่อเนื่องกันไปโดยตลอด เพื่อจะได้ไม่ต้องจัดหาที่เรียนใหม่

□ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะรวมการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการเข้าศึกษาในระบบระดับมหาวิทยาลัยไว้ด้วยกัน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะขจัดความแตกต่างระหว่างการศึกษาสายสามัญกับสายอาชีวศึกษา โดยมีได้ละเลยความใส่ใจต่อความถนัดและข้อเด่น (strength) ของนักเรียนแต่ละคน

□ เป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีระบบการอุดมศึกษาที่หลากหลายระบบเดียว ซึ่งรวมมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่องทั้งหมดที่มีอยู่ไว้ด้วยกัน เพื่อให้ผู้ที่ประสงค์จะเรียนต่อในระดับอุดมศึกษามีโอกาสเลือกเข้าเรียนในโปรแกรมต่าง ๆ ได้ตามความสามารถของตน

□ จำเป็นหรือไม่ที่จะต้องจัดทำกรอบการดำเนินงานในการจัดการศึกษาต่อเนื่องให้มีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง และหลากหลายภายในระบบมากที่สุด

โครงสร้างเชิงวิชาการในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การศึกษาหลัง ปริญญา	การศึกษาต่อเนื่อง
มหาวิทยาลัย	วิทยาลัยการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาที่ศึกษาเต็มเวลา*
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่รวมเป็นระบบเดียว	
การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชนที่ต่อเนื่องกัน	
การศึกษาปฐมวัย	

* วิทยาลัยการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา หมายถึง สถาบันที่จัดหลักสูตรการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา หลักสูตรอาชีวศึกษา และหลักสูตรเสริม

4.2 เพื่อสร้างวัฒนธรรมใหม่ให้แก่การศึกษาปฐมวัยโดย ความร่วมมือกับผู้ปกครอง

ลำดับความสำคัญสูงสุด

เพื่อสร้างเสริมกฎเกณฑ์ด้านการบริหาร เพื่อประกันว่า
หลักสูตรที่นำมาใช้สอดคล้องกับพัฒนาการในแต่ละชั้นของเยาวชน

ประเด็นการพิจารณา

- จะยกระดับคุณภาพของครูระดับปฐมวัยได้อย่างไร
- จะปลูกฝังวัฒนธรรมใหม่ให้แก่การศึกษาระดับปฐมวัย โดย
อาศัยเครือข่ายผู้ปกครองได้อย่างไร
- จะดำเนินการให้มีกลไกการยกระดับคุณภาพในวิชาครูได้
อย่างไร

4.3 เพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

ลำดับความสำคัญสูงสุด

เพื่อส่งเสริมให้นักการศึกษาและทั่วทั้งสังคมได้ตระหนักถึง
แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ชีวิตในวงกว้าง และเพื่อระดม
ทรัพยากรที่มีอยู่ในการจัดและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกเหนือจากที่
กำหนดไว้ในห้องเรียน

ประเด็นการพิจารณา

ทำอย่างไรจึงจะมั่นใจได้ว่านักเรียนจะได้รับประสบการณ์ด้าน
การเรียนรู้ชีวิตในวงกว้างจากการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการ
ศึกษาตามอัธยาศัย

- จะปฏิรูปหลักสูตรอย่างไร เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ชีวิตในวงกว้าง
- จะทำให้ครูประถมและมัธยมทุ่มเทความพยายามเพื่อยกระดับคุณภาพในการเรียนรู้ของนักเรียนและประกันมาตรฐานได้อย่างไร
- จะสร้างโอกาสสู่ความเป็นเลิศได้อย่างไร

4.4 เพื่อปฏิรูประบบการวัดผล การสอบรวมในระดับชาติ การจัดสรรสถานที่เรียน

ลำดับความสำคัญสูงสุด

- เพื่อปฏิรูประบบการจัดสรรสถานที่เรียนระดับมัธยมศึกษา เพื่อขจัดผลเสียจากการคัดเลือก โดยจัดให้มีกลไกในการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนและประกันมาตรฐานขั้นต่ำระหว่างรอยเชื่อมต่อด่าง ๆ
 - เพื่อปฏิรูประบบการรับเข้ามหาวิทยาลัย
- ประเด็นการพิจารณา**
- จะส่งเสริมวัฒนธรรมการประเมินตนเองของโรงเรียนได้อย่างไร

- จะปฏิรูประบบการรับเข้าศึกษาต่อให้เป็นระบบเดียวกัน (Primary One Admission System) ได้อย่างไร

- จะสร้างการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี ให้ต่อเนื่องกันโดยตลอดได้อย่างไร

- มีความจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องมีการคัดเลือกเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี และจะประกันได้อย่างไรว่านักเรียนได้บรรลุถึง

มาตรฐานตามที่กำหนด และจะทำอย่างไร ถ้านักเรียนไม่สามารถบรรลุ มาตรฐานที่กำหนดไว้ได้

จะปฏิรูประบบการสอบรวมในระดับชาติเมื่อจบมัธยมศึกษา ตอนปลายอย่างไร และปรับแก้แนวคิดของนักเรียนที่เรียนเพื่อสอบเพียง อย่างเดียวได้อย่างไร จะทำให้ระบบการสอบและหลักสูตรมีความชัดเจน และเข้าใจง่ายขึ้นได้อย่างไร โดยให้มีการประเมินเฉพาะด้านที่สำคัญเท่านั้น จะทำอย่างไรให้การสอบส่งผลในด้านบวกมากที่สุดเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ให้สูงขึ้น จะจัดทำมาตรฐานความสามารถพื้นฐาน (Core Competency Standards) สำหรับนักเรียนอย่างไร และจะประกันได้ อย่าว่รว่านักเรียนมีมาตรฐานตามที่กำหนด

4.5 การปฏิรูปอุดมศึกษา

ลำดับความสำคัญสูงสุด

เพื่อกระตุ้นให้มีการตั้งวิทยาลัยการศึกษาระดับหลัง มัธยมศึกษาที่หลากหลาย และเกื้อหนุนสถาบันที่มีอยู่แล้วด้วยในขณะ เดียวกัน

เพื่อกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยมีระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตที่ สมบูรณ์แบบอย่างแท้จริง

ประเด็นการพิจารณา

มหาวิทยาลัยจะก้าวไปสู่ระบบการถ่ายโอนหน่วยกิตได้ อย่าว่ร และจะถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือ ระหว่างรูปแบบต่าง ๆ ของการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้อย่างไร

จะให้ค่านิยามวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีใหม่อย่างไร จะทำให้นักศึกษามหาวิทยาลัยมีความรู้กว้างขวางมากขึ้นได้อย่างไร ชีวิตในมหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตจริง ๆ ในสังคมได้หรือไม่

จะกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยเอกชนประเภทต่าง ๆ มีการพัฒนาได้อย่างไร

ควรจะพัฒนาการศึกษาระดับหลังปริญญาอย่างไรจริงจังหรือไม่

4.6 การจัดตั้งระบบการศึกษาต่อเนื่องที่ครอบคลุม

ลำดับความสำคัญสูงสุด

เพื่อให้มีกรอบการดำเนินงานเพื่อความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ผู้จัดการศึกษาต่อเนื่องและนายจ้าง และการรับรองหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องต่าง ๆ

ประเด็นการพิจารณา

รัฐบาล สถาบันการศึกษา นายจ้าง ผู้เรียน และส่วนต่างๆ ในชุมชนจะร่วมมือกันในลักษณะใด จะแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างไร และควรมียุทธศาสตร์อะไรในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

จะจัดตั้งเครือข่ายสารสนเทศสำหรับการศึกษาต่อเนื่องอย่างไร

จำเป็นหรือไม่ที่จะตั้ง “ ศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต ” ซึ่งประกอบด้วย ห้องสมุด อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องประชุมเล็ก (study room) และบริการให้คำปรึกษา

4.7 บทบาทใหม่ของคุณและนักเรียน

ลำดับความสำคัญสูงสุด

ให้ครูได้มีโอกาสใช้วิจารณ์งานการเป็นครูจัดการศึกษาตามความต้องการของนักเรียนแต่ละคนมากขึ้น

ประเด็นเร่งด่วนเพื่อพิจารณา

ในการที่จะดำเนินการปฏิรูปดังกล่าวข้างต้น ครูจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในด้านความเชื่อและบทบาทของตนเอง ครูต้องมุ่งเน้นในเรื่องใด ถ้าหากลดการสอบคัดเลือกระดับชาติและการคัดเลือกต่างๆในระบบการศึกษาลง จะใช้อะไรเป็นหลักการนำทางในการสอน

จะทำให้ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ (talented) พัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้อย่างไร โดยไม่ละทิ้งนักเรียนคนใดคนหนึ่ง

ควรมีการปฏิรูปอะไรบ้าง ในด้านการฝึกหัดครู และการพัฒนาครูเพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใหม่ได้

ตัวครูเองควรเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างไร

โรงเรียนและครูจะช่วยเหลือสังคมในวงกว้างได้อย่างไร

5. ประเด็นที่เสนอเพื่อพิจารณาให้ความเห็น

เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ควรจะจำกัดอยู่ในห้องเรียนและเนื้อหาในหลักสูตร ไม่ควรประเมินผลนักเรียนโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ปกครอง ครูและสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมควรให้ความสนับสนุนช่วยเหลือหรือไม่ และเขาเหล่านั้นจะช่วยให้การเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นได้อย่างไร

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นหมายความว่า จะมีการลดการสอบคัดเลือกและการคัดเลือกต่างๆที่มีอยู่ในระบบการศึกษาลงอย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินงานดังกล่าว จะส่งผลให้ความกระตือรือร้นของนักเรียนลดลง และทำให้มาตรฐานต่ำลงด้วยหรือไม่ และจะทำให้ผู้ที่มีความสามารถพิเศษ (talented) พัฒนาไปสู่ความเป็นเลิศได้ยากขึ้นหรือไม่

เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้สนุกสนานเพลิดเพลิน และมีประสิทธิผลสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน รวมทั้งเพื่อขจัดอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตที่พร้อมด้วยพละนามัยของนักเรียน จำเป็นต้องตัดเนื้อหารายวิชาที่ยากและกิจกรรมทางวิชาการที่หนักออกไป ทั้งนี้ ผู้ปกครอง ครู และชุมชนพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงนี้หรือไม่

การดำเนินงานตามกรอบการปฏิรูปการศึกษาข้างต้น จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากกว่าที่รัฐสนับสนุนอยู่ ภารกิจร่วมกันระหว่างรัฐบาลและชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต สมาชิกแต่ละคน รวมทั้งตัวผู้เรียนเองจะต้องเป็นผู้เสียสละ ให้ความสำคัญสนับสนุนด้านทรัพยากร ท่านยินดีที่จะรับภาระดังกล่าวหรือไม่ และจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าได้อย่างไร

ท่านคิดว่าจะสามารถให้การสนับสนุนอะไรต่อการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ได้บ้าง

ขณะนี้คณะกรรมการศึกษาของฮ่องกง กำลังจัดเสวนาครั้งใหญ่ และสัมภาษณ์ในหัวข้อเฉพาะอีก 6 เรื่อง เพื่อให้สาธารณชนได้ร่วมกันอภิปรายถึงทิศทางและข้อเสนอในการปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงอยู่

ตอนที่ 2

การปฏิรูปการศึกษาในฮ่องกง

1. ข้อมูลทั่วไป

ตามข้อตกลงระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและสหราชอาณาจักร อังกฤษ ซึ่งได้ร่วมลงนามกัน เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2527 ฮ่องกงได้ เปลี่ยนสถานะเป็นเขตบริหารพิเศษฮ่องกงของสาธารณรัฐประชาชนจีน (Hong Kong Special Administrative Region : SAR) นับตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นไป และภายใต้ข้อกำหนดในข้อตกลงดังกล่าว สาธารณรัฐ ประชาชนจีนได้ให้ข้อสัญญาว่าจะไม่ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมภายใต้ระบบการปกครองแบบ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ของฮ่องกง และฮ่องกงจะมีอำนาจในการปกครองตนเองในทุก ๆ ด้าน ยกเว้น กิจกรรมด้านต่างประเทศและการป้องกันประเทศ

ที่ตั้ง

ฮ่องกงตั้งอยู่ทางเอเชียตะวันออกเฉียง มีอาณาเขตติดต่อกับทะเลจีนใต้ และสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประชากร

ฮ่องกงมีประชากรทั้งสิ้น 6,847,125 คน (ข้อมูลเดือนกรกฎาคม 2542)

เมืองหลวง

วิคตอเรีย

อัตราการอ่านออกเขียนได้

ประชากรอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปได้รับการศึกษาในโรงเรียน โดยมีผู้สามารถอ่านออกเขียนได้ร้อยละ 92.2 (ข้อมูล ปี 2542)

สภาพเศรษฐกิจ

ในภาพรวม ตลาดเศรษฐกิจระบบเปิดของฮ่องกงขึ้นอยู่กับสภาพการค้าระหว่างประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัด อาหารและวัตถุดิบต่าง ๆ จะต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งการนำเข้า การส่งออก รวมทั้งการส่งออกอีก (reexport) แต่ละประเภทนี้มีมูลค่าสูงกว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ฮ่องกงมีอัตราการเพิ่มขึ้นของ GDP โดยเฉลี่ยประมาณ 8% ในปี 2530-2531 และยังคงแข็งตัวอยู่ที่ 5% ระหว่างปี 2532-2540 และในปี 2541 สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกได้ระบดไปอย่างกว้างไกล มีผลทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมของฮ่องกงลดลง 5%

กำลังแรงงาน

ณ ปี พ.ศ. 2541 ฮ่องกงมีกำลังแรงงานทั้งสิ้น 3.216 ล้านคน และอัตราการว่างงานมีร้อยละ 5.5

อุตสาหกรรมในประเทศ

ฮ่องกงมีอุตสาหกรรมหลัก 8 ประเภท ประกอบด้วย อุตสาหกรรมทอผ้า ตัดเย็บเสื้อผ้า การท่องเที่ยว อิเล็กทรอนิกส์ พลาสติก ของเด็กเล่น นาฬิกาข้อมือ และนาฬิกา อุตสาหกรรมหลัก ๆ เหล่านี้เป็นผลิตภัณฑ์ส่งออกที่สำคัญของฮ่องกง ซึ่งมีมูลค่าสูงถึง 188.08 พันล้าน (ข้อมูลปี 2540)

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

กฎหมายพื้นฐาน (Basic Law) ซึ่งสภาประชาชนแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน (China's National People's Congress) ได้ให้การรับรองในเดือนมีนาคม 2533 ได้ใช้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับย่อของฮ่องกง (Hong Kong “ mini constitution ”) และมีผลบังคับ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2540 เป็นต้นมา

กฎหมายพื้นฐานฉบับนี้ได้กล่าวถึงแนวคิดของ “ หนึ่งประเทศ สองระบบ ” และให้การรับรองอำนาจสูงสุดในการปกครองตนเองของประชาชนฮ่องกงที่จะบริหารประเทศด้วยตนเอง และรับรองว่าระบบทุนนิยมของฮ่องกงและวิถีชีวิตของชาวฮ่องกงภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายจะไม่เปลี่ยนแปลงภายในระยะเวลาอย่างน้อย 50 ปี

ในรายละเอียดของกฎหมายพื้นฐาน ประกอบด้วยบทบัญญัติต่าง ๆ 9 หมวด 160 มาตรา ซึ่งได้บรรจุแนวคิดของ “ หนึ่งประเทศ สองระบบ ” ไว้อย่างชัดเจน บทบัญญัติดังกล่าวได้กล่าวถึงรายละเอียดในประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. สัมพันธภาพระหว่างรัฐบาลกลางกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกง
2. สิทธิและหน้าที่ขั้นพื้นฐานของผู้อยู่อาศัย
3. โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม กีฬา
4. แรงงานและบริการทางสังคม
5. กิจการต่างประเทศ การตีความและบทเฉพาะกาลของกฎหมายพื้นฐาน และ
6. บทบัญญัติเพิ่มเติม (Supplementary Provision)

การศึกษา

ในปี 2539-2540 ประชากรของฮ่องกงจำนวน ร้อยละ 22 ได้รับการศึกษาในโรงเรียน งบประมาณการศึกษาได้รับอนุมัติจำนวน 39.82 พันล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 191 พันล้านบาทหรือร้อยละ 21 ของงบประมาณรัฐบาล และคิดเป็นร้อยละ 8 ของงบลงทุน (capital expenditure) ทั้งหมด

ในส่วนการจัดการศึกษา รัฐบาลฮ่องกงจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี แบบให้เปล่าสำหรับเด็กอายุระหว่าง 6-15 ปี โดยแบ่งเป็นระดับประถม 6 ปี และมัธยม 3 ปี

การเรียนการสอนของฮ่องกงใช้ทั้งภาษาจีนและภาษาอังกฤษร่วมกันเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งสองได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ มีโรงเรียนจำนวน 15 โรงเรียนในฮ่องกงที่ดำเนินงานโดยมูลนิธิ โรงเรียนของชาวอังกฤษสำหรับนักเรียนที่พูดภาษาอังกฤษ รวมทั้งมี

โรงเรียนนานาชาติที่เปิดสำหรับนักเรียนทุกชาติทุกภาษา

รูปแบบของโรงเรียนในฮ่องกง จึงมี 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

1. โรงเรียนรัฐบาลดำเนินงานทั้งหมดโดยรัฐบาล
2. โรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งได้รับความช่วยเหลือทั้งหมดจากรัฐบาลแต่บริหารงานโดยองค์กรอาสาสมัคร
3. โรงเรียนเอกชน ซึ่งบางแห่งได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากรัฐบาล

การจัดการศึกษาโดยทั่วไป แบ่งเป็น ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา การศึกษาพิเศษ วิทยาลัยระดับหลังมัธยมศึกษา การฝึกหัดครู การอุดมศึกษาและการศึกษาผู้ใหญ่

กระทรวงศึกษาธิการของฮ่องกง

วิสัยทัศน์

กระทรวงศึกษาธิการของฮ่องกงได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “ จะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่นักเรียน เพื่อให้พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และเตรียมพร้อมสำหรับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ในการใช้ชีวิต ”

ภารกิจ

กระทรวงฯ ได้กำหนดภารกิจที่จะจัดบริการระดับอาชีพ ใช้อัพยกอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเสริมความร่วมมือให้แข็งแกร่งเพื่อความ เป็นเลิศของการศึกษาในโรงเรียน

จุดประสงค์พื้นฐาน

จุดประสงค์พื้นฐานคือ การให้บริการการศึกษาในโรงเรียนควรเป็นไป เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้นักเรียนมีความคิดเป็นของตนเอง และเป็นผู้ใหญ่ที่ตระหนักถึงภาระทางสังคม เพียบพร้อมด้วยความรู้ ทักษะและเจตคติ ที่จะช่วยนำทางไปสู่การมีชีวิตที่สมบูรณ์ในฐานะปัจเจกชน และมีบทบาทในทางบวกต่อการใช้ชีวิตในชุมชน

2. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา

2.1 การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในช่วงแรก

คณะกรรมการการศึกษาของฮ่องกง ได้มีความพยายามที่จะปรับปรุงการศึกษามาโดยตลอด ดังจะเห็นได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกง เริ่มมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 ซึ่งได้ขยายการศึกษาในระดับประถม และมีทยมออกไปอย่างกว้างขวาง เพื่อรองรับความต้องการและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในขณะนั้น อีก 20 ปีต่อมา หรือในปี พ.ศ. 2533 การจัดการศึกษาได้เปลี่ยนจากการเพิ่มในด้านปริมาณไปสู่การพัฒนาคุณภาพ โดยเฉพาะในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นี้ ฮ่องกงต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงนานัปการ อาทิ การพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และการเปลี่ยนแปลงการปกครองของฮ่องกงจากอาณานิคมของอังกฤษ ไปเป็นเขตบริหารพิเศษของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ฮ่องกงได้ดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญ ๆ โดยปรากฏให้เห็นชัดเจนในรายงานของคณะกรรมการการศึกษา ฉบับที่ 1 ถึง 6 ในช่วง พ.ศ. 2527-2539 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการปฏิรูปการศึกษาในระลอกแรกก่อนที่จะรวมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน การปฏิรูปการศึกษาในช่วงเวลานี้เป็นการปรับปรุงการศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ

- 1) การเรียนการสอนด้านภาษา
- 2) คุณภาพของครู
- 3) การพัฒนาโรงเรียนเอกชน
- 4) การพัฒนาหลักสูตร
- 5) สภาพการเรียนการสอน
- 6) การศึกษาพิเศษ และ
- 7) คุณภาพของการศึกษาในโรงเรียน

การดำเนินงานในแต่ละด้านมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1) **การเรียนการสอนด้านภาษา** มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาในระดับโรงเรียน โดยมุ่งพัฒนาครูสอนภาษา จัดหาครูสอนภาษาเพิ่มเติมให้เพียงพอ รวมทั้งได้ติดตั้งระบบ wire - free induction loop system ขึ้น นอกจากนี้ ได้จัดตั้งมูลนิธิภาษาจีน และได้แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลการศึกษาด้านภาษาและการวิจัย เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) **คุณภาพของครู** ดำเนินงานปฏิรูปคุณภาพครูโดยจัดให้มีการฝึกอบรมเพิ่มเติม และให้เงินสนับสนุนการฝึกอบรมแก่ครูประจำการ ยกฐานะของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ให้เป็นสถาบันการศึกษา

ระดับสูง พัฒนาโปรแกรมปริญญาตรีครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ และให้ครู
ประถมศึกษาได้มีตำแหน่งระดับปริญญา

3) **การพัฒนาโรงเรียนเอกชน** มีการปรับปรุงมาตรฐานด้าน
กายภาพและการบริหารของโรงเรียนเอกชน ภายใต้แผน Brought Place
Scheme และ Direct Subsidy Scheme

4) **การพัฒนาหลักสูตร** ได้จัดตั้งสถาบันพัฒนาหลักสูตรขึ้น
เพื่อทำหน้าที่พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ รวมทั้งจัดทำกรอบ
การดำเนินงานด้านการวัดผลขึ้น

5) **สภาพการเรียนการสอน** ได้นำรูปแบบการเรียนแบบผสม
ของระดับประถมมาใช้ เช่น การเรียนครึ่งวันสำหรับนักเรียนระดับต่ำกว่า
ประถม และการเรียนเต็มวันสำหรับนักเรียนระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งได้
ปรับปรุงเงื่อนไขการสอน เช่น การจัดสรรครูต่อชั้น สัดส่วนการเลื่อนชั้นของครู
ลดขนาดของชั้นเรียน (จาก 40 เป็น 35) ยกกระดานธุรการ ปรับปรุง
อาคารเรียน จัดทำข้อมูลพื้นฐานโดยใช้คอมพิวเตอร์ จัดตั้งเครือข่ายด้าน
หลักสูตร และทบทวนเงินอุดหนุนที่ให้แก่โรงเรียนแต่ละปี

6) **การศึกษาพิเศษ** ให้การสนับสนุนบริการการศึกษาพิเศษ
ในโรงเรียน และให้มีมาตรฐานเพื่อส่งเสริมและปรับปรุงการจัดการศึกษา
พิเศษให้ดีขึ้น

7) **คุณภาพของการศึกษาในโรงเรียน** รายงานฉบับนี้ ใช้
เวลาในการจัดทำ 4 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 ถึงกันยายน 2540 ซึ่งได้
ปลุกฝังความคิดเกี่ยวกับการจัดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และ
นำเสนอรูปแบบของ SMI (School Management Initiatives) รวมทั้ง

กำหนดวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุมเพื่อให้โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21

ผู้นำห้องกงได้เน้นถึงพันธกิจของตนต่อการพัฒนาการศึกษา ระยะยาวและแสดงเจตจำนงอันแน่วแน่ที่จะทบทวนและปฏิรูปการศึกษา ทั้งระบบเพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ อันเป็นการเตรียมห้องกงให้พร้อมสำหรับศตวรรษใหม่ ดังนั้น จึงได้มีนโยบายให้คณะกรรมการการศึกษาของห้องกงดำเนินการจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษาสำหรับศตวรรษใหม่ขึ้น โดยได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่ห้องกงจะก้าวไปสู่ภาวะเศรษฐกิจที่อาศัยความรู้เป็นพื้นฐาน เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยในขั้นแรกก่อนจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาได้ดำเนินการกำหนดเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาในศตวรรษใหม่ ดังนี้

1) การกำหนดเป้าหมายการศึกษาใหม่

ผู้นำห้องกงและคณะกรรมการการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อนำห้องกงไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดในการพัฒนาการศึกษา ดังนั้น การศึกษาจะต้องทำหน้าที่ปลูกฝังการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนทุกคน โดยให้การศึกษาในระบบโรงเรียนสร้างเสริมให้นักเรียนมีความสนใจและความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต และตอบสนองต่อสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับศตวรรษใหม่

ในขั้นตอนแรกนี้ คณะกรรมการการศึกษาได้ใช้เวลาดำเนินงาน 3 เดือน นับตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม 2542 เพื่อ กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ใหม่ โดย สาธารณชนได้เห็นพ้องต้องกันว่า การศึกษาควรมีจุดมุ่งหมายทั่วไป “ .. เพื่อให้ทุกคนได้พัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ในทุก ๆ ด้าน โดย ครอบคลุมด้านจริยธรรม ความรู้ สุขภาพ การมีส่วนร่วมในสังคมและ ความมีสุนทรียภาพ ดังนั้นทุก ๆ คนจะมีการเตรียมพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การคิดการค้นหาวัตถุกรรมด้วยตนเอง และเตรียมพร้อมสำหรับการ เปลี่ยนแปลงตลอดชีวิต มีความมั่นใจในตนเอง และมีจิตวิญญาณที่จะ ทำงานร่วมกับผู้อื่น และเต็มใจที่จะพยายามก้าวไปข้างหน้าเพื่อให้ชีวิต สมบูรณ์ ประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้า มีอิสระและมีสังคม ประชาธิปไตย อีกทั้งมีความเสียสละเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของชาติใน อนาคตและของสังคมโลก ”

นอกจากการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาอย่างกว้าง ๆ แล้ว ยังได้กำหนดวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายของการศึกษาในแต่ละระดับ คือ การศึกษาระดับปฐมวัย การศึกษาในโรงเรียน (หรือการศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี) และการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษาโดยใช้หลัก “ การเรียนรู้ตลอด ชีวิต ” เป็นแนวทางในการกำหนด ดังนี้

(1) จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับปฐมวัย

วิสัยทัศน์: ปลูกฝังลักษณะนิสัยการเรียนรู้ที่ดีและเจตคติในทางบวกในการดำรงชีวิต

จุดมุ่งหมาย : เราปรารถนาจะให้บุตรหลานของเรา

- มีความกระตือรือร้นและความสนใจในการเรียนรู้
- มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในสังคมที่น่าพึงพอใจ และสุขสมบูรณ์ ซึ่งจะเอื้อต่อการพัฒนาสำนึกของความรับผิดชอบ เคารพผู้อื่น และมีการพัฒนาที่สมดุลในด้านจริยธรรม ความรู้ พละนามัย ทักษะทางสังคมและสุนทรียศาสตร์ และ
- เต็มใจที่จะพยายาม เผชิญ และกล้าที่จะจัดการกับความล้มเหลว และมีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งมีสำนึกที่จะมีเอกลักษณ์ของตนเอง

(2) จุดมุ่งหมายของการศึกษาในโรงเรียน (การศึกษาขั้นพื้นฐาน 9 ปี)

วิสัยทัศน์ : วางรากฐานเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่นักเรียน และเตรียมให้เขาเหล่านั้นมีความพร้อมเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และทันสมัย

จุดมุ่งหมาย : ส่องกงปรารถนาจะ

- ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกคน : การศึกษาในโรงเรียนควรจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนทุกคน ใส่ใจต่อความต้องการที่หลากหลาย ความถนัด และความสามารถและส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน

ได้พัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้านและเฉพาะด้าน ทั้งจริยธรรม ภูมิปัญญา พลานามัย ทักษะทางสังคม และสุนทรียศาสตร์

□ มั่นใจว่าได้บรรลุถึงมาตรฐานขั้นต่ำ : การศึกษาในโรงเรียนควรทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งการอ่านออกเขียนได้สองภาษา และมีความรู้สามภาษา มีพื้นฐานการคิดคำนวณ และทักษะเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ การศึกษาในโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติและค่านิยมในทางบวก เพื่อให้พร้อมสำหรับการศึกษาต่อ การทำงาน และพร้อมต่อความต้องการของชีวิตในอนาคต และการศึกษาควรจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพ และกระตุ้นให้เกิดความเป็นเลิศ และ

□ ส่งเสริมให้มีความริเริ่มที่จะเรียนรู้ : การศึกษาในโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีวิถึญาณของความกระตือรือร้นและการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และมีความสามารถในการคิดและสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และเป็นการผลักดันให้มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองและสร้างความก้าวหน้าให้แก่สังคม

(3) จุดมุ่งหมายของการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา

วิสัยทัศน์ : สร้างเสริมผู้นำที่มีจิตสำนึกต่อสังคม มีสำนึกต่อความรับผิดชอบในสังคมและมองอนาคตของโลก

จุดมุ่งหมาย : ฮองกงปรารถนาจะให้บัณฑิตทั้งหลาย

□ มีภาวะผูกพันต่อครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และโลกกว้าง รวมทั้งมีบุรณภาพและเจตจำนงค์ที่จะยกตนเองให้มีความรู้ความ

สามารถสูงกว่าระดับพื้นฐานทั่วไป

มีความรู้พื้นฐานกว้าง ๆ มีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง หรือในสาขาที่เกี่ยวข้อง และ

แสดงศักยภาพความเป็นผู้นำ และความสามารถที่จะดำรงชีวิตและทำงานในสังคมที่มีความหลากหลาย และภายใต้สภาวะแวดล้อมต่างวัฒนธรรม

เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการการศึกษาได้จัดทำกรอบการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาและได้ดำเนินการประชาพิจารณ์ ระหว่าง เดือนกันยายน - พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ดังปรากฏในรายงานตอนที่ 1 หลังจากนั้น จึงจะดำเนินการร่างข้อเสนอโครงการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

3. ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

นับแต่ฮ่องกงได้รวมตัวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่มีการปกครองตนเองแบบ “ หนึ่งประเทศ สองระบบ ” แล้ว ความวุ่นวายและความตึงเครียดทางการเมืองได้ลดระดับลง ทำให้ผู้นำฮ่องกง รัฐบาล และประชาชน ได้หันมาให้ความสนใจต่อการพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่ โดยทุกหมู่เหล่า ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา และเชื่อว่าจะเป็นหนทางที่จะนำไปสู่วิสัยทัศน์ในการสร้างฮ่องกงให้เป็นเมืองมาตรฐานระดับโลกในอนาคต ผู้นำของฮ่องกงจึงได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 โดยมียุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาที่โดดเด่น คือ

3.1 นโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้นำ

Mr. Tung เลขาธิการบริหารของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แถลงนโยบายด้านการศึกษา นับแต่วันที่เข้ารับตำแหน่งเลขาธิการบริหารเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 ซึ่งเป็นพิธีเฉลิมฉลองการจัดตั้งคณะบริหารพิเศษฮ่องกง โดยกล่าวว่า การศึกษาคือ “ กุญแจสำคัญของอนาคตแห่งฮ่องกง ระบบการศึกษาของฮ่องกงจะต้องตอบสนองต่อความต้องการของชาวฮ่องกง ยังประโยชน์ต่อประเทศ และมองไปข้างหน้าในระดับนานาชาติ ฮ่องกงจะต้องเตรียมแผนการที่ครอบคลุมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยได้เน้นประเด็นสำคัญของนโยบายการศึกษาคือจะปรับปรุงการศึกษาในระดับประถมและมัธยม

การแถลงนโยบายครั้งต่อมา ในวันที่ 8 ตุลาคม 2540 Mr. Tung ได้กล่าวย้ำในเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเพื่อเป็นการปูพื้นฐาน และจะส่งเสริมความเป็นเลิศต่อไปในระดับหลังมัธยมศึกษา รวมทั้งปรับปรุงคุณภาพในระดับอนุบาลและการศึกษาพิเศษ

ในวันที่ 6 ตุลาคม 2542 ซึ่งเป็นการแถลงนโยบายครั้งล่าสุด ก่อนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 Mr. Tung ได้ยืนยันในเจตนารมณ์ที่จะพัฒนาการศึกษาต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยได้ย้ำเตือนว่า “ การศึกษา ยังคงเป็นกุญแจสำคัญ เพราะในศตวรรษหน้าเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานจะเป็นสิ่งจำเป็นของโลกอนาคต ระบบการศึกษาจึงจะต้องก้าวให้ทันกับ

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ” ไม่แต่เพียงเท่านั้น ในการประชุมระดับชาติ หรือระดับนานาชาติ Mr. Tung ก็ได้พยายามที่จะเน้นย้ำความสำคัญของการศึกษามาโดยตลอด เช่น การกล่าวนำในพิธีเปิดการประชุมนานาชาติของผู้นำด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2540 ซึ่งได้กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของการอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่า “ เพื่อสร้างประชากรที่ได้รับการศึกษาที่ดี มีความภูมิใจในมรดกตกทอดของชาติ เชื่อมั่นในจุดมุ่งหมายและมองโลกกว้าง และเพื่อให้ฮ่องกงกลายเป็นศูนย์การศึกษาและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระหว่างประเทศ ”

นอกจากผู้นำสูงสุดของฮ่องกงแล้ว รัฐบาลก็ได้ตอบรับและส่งเสริมให้สาธารณชนเห็นความสำคัญของการศึกษา ดังเช่น ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ Mr. Joseph W.P. Wong ได้กล่าวในการประชุมรัฐมนตรีของ APEC เมื่อวันที่ 25-26 กันยายน 2540 ณ สาธารณรัฐเกาหลี ว่า อนาคตของฮ่องกงขึ้นอยู่กับการศึกษา ซึ่งจะทำให้ได้ทรัพยากรบุคคลที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของฮ่องกง การให้ความสำคัญกับการศึกษาที่กล่าวมานี้ แม้ว่าจะเป็นโดยภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาแน่วแน่และภาระผูกพันที่มีต่อการพัฒนาการศึกษาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ เลขาธิการบริหารของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ได้กำหนดวิสัยทัศน์สำหรับฮ่องกงในอนาคต ในอันที่จะสร้างฮ่องกงให้เป็นเมืองมาตรฐานระดับโลก (World Class City) ประหนึ่งเป็นนิวยอร์ก หรือลอนดอนของภูมิภาคเอเชีย โดยรวมพลังความสามารถอันเป็นจุดเด่นทั้งหมดเพื่อนำฮ่องกงไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าว ดังนั้น การแถลงนโยบายของ Mr. Tung จะมุ่งในการพัฒนาสำคัญ ๕ ด้านคือ

- 1) การศึกษา
- 2) ที่อยู่อาศัย
- 3) อุตสาหกรรมเทคโนโลยีระดับสูง
- 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 5) ความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ

จะเห็นได้ว่าผู้นำของฮ่องกงเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและได้ใช้ภาวะผู้นำของตนสร้างกระแสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาโดยการแถลงนโยบายนับตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่งเลขาธิการบริหาร ซึ่งเป็นวันที่ฮ่องกงรวมตัวกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ ผู้นำของฮ่องกงยังได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปฏิรูปการศึกษาอย่างชัดเจน โดยใช้เวทีการประชุมทั้งในระดับชาติและการประชุมนานาชาติที่มีผู้เข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมากในการแถลงนโยบายและประกาศในที่สาธารณะต่าง ๆ บ่อยครั้ง จะเห็นได้ว่า นับแต่ พ.ศ. 2540 จนปัจจุบัน ผู้นำและรัฐบาลได้แถลงนโยบายด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ความถี่ในการสร้างกระแสของผู้นำและรัฐบาลทำให้ฮ่องกงประสบความสำเร็จในการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจและเข้าร่วมในกระบวนการปฏิรูปการศึกษา

3.2 การวางแผนการปฏิรูปการศึกษา

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่งเลขาธิการบริหารเมื่อ พ.ศ. 2540 ผู้นำฮ่องกงได้แถลงนโยบายโดยมีจุดเน้นของการศึกษาอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยในครั้งแรก เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 ได้

กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาอย่างกว้างๆ ก่อน และได้กล่าวซ้ำเดือน
ในครั้งต่อ ๆ มาทุกครั้ง จนกระทั่งเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2542 ผู้นำฮ่องกง
ได้แถลงนโยบายของ ปี พ.ศ. 2543 เพื่อการปฏิรูปการศึกษาสำหรับ
ศตวรรษที่ 21 โดยได้เน้นถึงความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต และเป็น
แนวในการจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษาตามที่ได้เสนอไว้ในตอนที่ 1

เมื่อได้ประกาศนโยบายการศึกษาแล้ว คณะกรรมการการ
ศึกษาได้วางแผนงานการปฏิรูปการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การทบทวนการ
ศึกษาทั้งระบบ เพื่อให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย และปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ
ในการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งศึกษาแนวโน้มของความต้องการในอนาคต
ต่อจากนั้นจึงได้ร่วมกันกับสาธารณชนในการกำหนดเป้าหมายของการ
ศึกษาสำหรับศตวรรษใหม่ และกำหนดวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของการ
ศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องและสามารถนำไปสู่เป้าหมายการศึกษาใหม่ที่
กำหนดไว้ได้

ขั้นตอนต่อไปคือ การจัดทำกรอบการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็น
ขั้นตอนที่คณะกรรมการการศึกษาของฮ่องกงกำลังดำเนินอยู่ ในขั้นตอนนี้
ได้มีการกำหนดประเด็นสำคัญเพื่อปฏิรูปการศึกษาไว้อย่างครอบคลุม และ
จัดสัมมนาประชาพิจารณ์แต่ละประเด็นตามลำดับ ส่วนในขั้นตอนนี้สุดท้ายคือ
การจัดทำร่างข้อเสนอโครงการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการการ
ศึกษาคาดว่าจะนำเสนอต่อเลขาธิการบริหารได้ประมาณกลางปี พ.ศ. 2543
สิ่งสำคัญในการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงประการหนึ่งคือ
การกำหนดกรอบเวลาในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนและแต่ละประเด็น
การศึกษา ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาจะรายงานให้เลขาธิการบริหารได้ทราบ

และเลขาธิการบริหารจะเป็นผู้ประกาศให้สาธารณชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงต่อไป วิธีการเช่นนี้ได้ประโยชน์ต่อการดำเนินงานปลายประการ นอกจากจะเป็นการสร้างพันธกิจต่อผู้เกี่ยวข้องในงานปฏิรูปการศึกษาแล้วยังเป็นการสร้างสมดุลระหว่างผู้นำ ผู้ดำเนินการ และสังคมโดยรวม เป็นตัวกระตุ้นให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างได้ผล และรวดเร็วภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.3 การมีส่วนร่วมของสังคม

การปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกง นอกจากคณะกรรมการการศึกษาจะดำเนินการอย่างมีขั้นตอนและมีระบบแล้ว ยังได้เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของสังคมเป็นหลัก โดยทุกครั้งที่คณะกรรมการการศึกษาได้ดำเนินงานใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการศึกษา ในทุกขั้นตอนจะเปิดให้มีการประชาพิจารณ์ และใช้ข้อมูลที่ได้จากการประชาพิจารณ์มาปรับปรุงแก้ไขงานปฏิรูปการศึกษา การประชาพิจารณ์ของฮ่องกงนี้ค่อนข้างจะเปิดกว้างและเสรี เนื่องจากประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ยังมีการเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมในการสัมมนาที่รัฐบาลได้จัดขึ้น โดยผ่านสื่อดังกล่าวด้วย

3.4 การตั้งกองทุนเพื่อคุณภาพการศึกษา (Quality Education Fund)

รัฐบาลฮ่องกงได้ตั้งกองทุนเพื่อคุณภาพการศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 2

มกราคม 2541 โดยจัดสรรเงินจำนวน 5 พันล้านเหรียญฮ่องกงหรือประมาณ 24 พันล้านบาท เพื่อเป็นทุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับรวมทั้งการศึกษาพิเศษ กองทุนดังกล่าวได้จัดตั้งขึ้นโดยมีเป้าหมายที่จะปรับปรุงกระบวนการและสภาวะแวดล้อมของการเรียนการสอน กองทุนนี้ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารทุนเพื่อคุณภาพการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษา คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับแผน และกระบวนการบริหารจัดการเงินทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และมีคณะอนุกรรมการประเมินผล และคณะอนุกรรมการส่งเสริมการดำเนินงาน ทำหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการบริหารในการดำเนินงานกองทุน การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษานี้ มีขอบเขตกว้างขวางเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาภายใต้โครงการสำคัญ ๆ 4 โครงการ คือ

- 1) โครงการส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน
- 2) โครงการสนับสนุนโรงเรียนโดยทั่วไป
- 3) โครงการบริหารโดยให้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดการ
- 4) โครงการวิจัยการศึกษา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา มีโครงการเสนอขอความสนับสนุนจำนวน 4,500 โครงการและได้อนุมัติไปมากกว่า 1,100 โครงการจัดสรรเงินไปแล้ว 560 ล้านเหรียญฮ่องกง หรือ 2,680 ล้านบาท ซึ่งผลปรากฏว่า โรงเรียน ครู และนักเรียนจำนวนมากได้รับประโยชน์จากโครงการซึ่งเน้นการบริหารโดยให้โรงเรียนเป็นฐานในการจัดการ

ขณะนี้คณะกรรมการบริหารกองทุนได้ตั้งคณะทำงานกลุ่มย่อย
ขึ้นอีก 2 คณะ เพื่อทำหน้าที่กำหนดรูปแบบ และวางแผนที่จะให้รางวัลครู
และโรงเรียนดีเด่น ส่งเสริมและสนับสนุนความเป็นเลิศทางการศึกษา ซึ่ง
เป็นการดำเนินงานเพิ่มเติมนอกเหนือจากการให้ทุนเพื่อพัฒนาการศึกษา
ดังกล่าว

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าฮ่องกงต้องเผชิญกับภาวะการ
เปลี่ยนแปลงจากการรวมประเทศ และภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในภูมิภาคเอเชีย
แต่ฮ่องกงมีผู้นำที่มีเจตจำนงแน่วแน่ที่จะสร้างฮ่องกงให้เป็นเมืองที่มี
ความก้าวหน้าระดับโลก โดยใช้การศึกษาเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำฮ่องกง
ไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าว ผู้นำฮ่องกงได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา
นับตั้งแต่ครั้งแรกในการแถลงนโยบายและครั้งล่าสุด เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2542
ซึ่งนำนโยบาย “ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ” มาเป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษา

ดังนั้น แม้ว่าการปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงจะยังคงอยู่ในขั้น
ตอนการจัดทำกรอบการดำเนินงานปฏิรูป แต่ฮ่องกงมีความมุ่งมั่นที่จะ
ดำเนินงานอย่างมีกรอบเวลา และมีผู้นำที่มีการวางแผนการดำเนินงาน
อย่างเป็นระบบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและให้ความสนับสนุน จึงเป็นที่เชื่อว่
การปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงจะก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

หากเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วจะเห็นได้ว่า กระบวนการ
ปฏิรูปการศึกษาของฮ่องกงและไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยในส่วนของ
ประเทศไทย การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาในขั้นแรกนั้น สำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ) ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบด้าน
นโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติได้ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อปรึกษา

หรือประเด็นต่าง ๆ ที่ควรระบุไว้ในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ จากนั้น ได้ดำเนินการวิจัยประเด็นหลักทางการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสนับสนุน การร่างกฎหมายการศึกษาแห่งชาติรวม 42 ประเด็น ซึ่งเมื่อจัดหมวดหมู่ แล้ว แบ่งเป็น 12 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

- 1) ปรัชญาการศึกษา
- 2) สิทธิเสรีภาพและหน้าที่ทางการศึกษาของบุคคล
- 3) แนวนโยบายพื้นฐานด้านการศึกษา
- 4) ระบบการศึกษา
- 5) แนวการจัดการสอนแห่งชาติ
- 6) การบริหารการศึกษา
- 7) ทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 8) การพัฒนาวิชาชีพครู
- 9) การประเมินคุณภาพ การประกันคุณภาพและมาตรฐานการ ศึกษาแห่งชาติ
- 10) บทบาทขององค์กรต่างๆกับการศึกษา
- 11) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 12) การปฏิรูปการศึกษา

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยประเด็นหลัก 42 ประเด็น และ รายงานผลการดำเนินงานในโครงการต่างๆ ของ สกศ. รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปสู่การจัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ในระหว่างกระบวนการจัดทำพระราชบัญญัติฯ ได้มีการจัด ประชุมสัมมนาและประชาพิจารณ์เป็นระยะ เพื่อให้สาธารณชนได้มี

ส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ และยังสามารถจัดทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปอีกหลายครั้ง และนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร และประกาศเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในที่สุด

ขณะนี้ การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยได้พิจารณาแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารของสำนักงานปฏิรูปการศึกษาซึ่งจะเป็นแกนนำ สำคัญที่จะนำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติไปสู่การปฏิบัติให้ประสบ ผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ที่มุ่งหวังไว้แล้ว

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพิจารณาเรื่องที่จะเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รายงานสรุปความก้าวหน้าในการดำเนินงาน : ผลการประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2539-2541), (เอกสารอัดสำเนา) พฤศจิกายน 2541.

Cheng Yin Cheong. Educational Change and Development in Hong Kong : The Pursuit of Effectiveness, Quality and Relevancy. (เอกสารอัดสำเนา) The Hong Kong Institute of Education.

Education Blueprint for the 21 st Century, Review of Education System: Framework for Education Reform. [http://www.e-c.edu.hk/eng.hk/eng/aims/index 3. htm](http://www.e-c.edu.hk/eng.hk/eng/aims/index%203.htm)

_____ Education Department : Vision / Mission (Hong Kong). [http : //www. info. gov. hk/ed](http://www.info.gov.hk/ed)

_____ Hong Kong (Background). [http : // www. hk 1997. china. com/ english / hk _encye/ route 7. html](http://www.hk1997.china.com/english/hk_encye/route7.html)

_____ Hong Kong Information. [http : // www. info. gov. hk/hkfacts/facts _____ e. htm](http://www.info.gov.hk/hkfacts/facts_e.htm)

_____ Key Speeches on Education (Hong Kong). [http://www. info.gov. hk/emb/genral/speeches/mar 1098.htm](http://www.info.gov.hk/emb/genral/speeches/mar1098.htm)

_____ 1997 Policy Address : A New Education Scene (Hong Kong). [http : // www. info. gov. hk/emb/general/policy](http://www.info.gov.hk/emb/general/policy)

_____ . The 1999 Policy Address : Quality People Quality Home; Positioning Hong Kong for the 21 st Century. [http :// www. info. gov. hk/pa99/english/espeech. pdf](http://www.info.gov.hk/pa99/english/espeech.pdf)

ที่ปรึกษา	ดร. รุ่ง แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ นางศรีน้อย โปหาทอง ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
บรรณาธิการ	นางสุรางค์ โพธิ์พุกษาวงศ์
ผู้แปลและเรียบเรียง	ร.ท. หลิง วันทนีย์ ไทยเที่ยง
ผู้จัดพิมพ์ฉบับ	นางสาวสมศรี จงจำเริญทรัพย์
ผู้ประสานงาน	นางสาววิภาสรินทร์ ประพันธ์สิริ
ผู้สืบค้นข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ต	นางสาวพุดิสาร์ อัครคะพู